

СТАНОВИЩЕ

от доц.д-р Александър Йорданов Линков

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”

на дисертационния труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

в област на висше образование: 1 Педагогически науки;

професионално направление: Педагогика на обучението по...;

докторска програма: Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура);

Автор: гл.ас.Стоян Николов Димитров

Тема: Усъвършенстване на двигателно-координационните способности на подрастващите футболисти

1. Общо описание на представените материали

По избор на научното жури и със заповед на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски” съм определен за официален рецензент по процедурата за защита на дисертационния труд „Усъвършенстване на двигателно-координационните способности на подрастващите футболисти за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в областта на висшето образование 1. Педагогика; професионално направление; Педагогика на обучението по...; докторска програма Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура). Автор на дисертационния труд е Стоян Николов Димитров докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Теория и методика на физическото възпитание”.

Представеният от гл.ас. Стоян Николов Димитров комплект материали е на хартиен носител и е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, правилника за приложението му и чл.36 (1) от правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Приложените документи включват по реда на тяхното представяне:

1. Молба по образец до ректора за откриване на процедура;

1. Автобиография по Европейски формат;
2. Декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
3. Протокол от предварителното обсъждане на разширен катедрен съвет;
4. Протокол от предварителното обсъждане в катедрата;
5. Справка за спазване на специфичните изисквания на Педагогическия факултет;
  - Служебна бележка от Декана на Педагогическия факултет;
  - Протокол от проведено редовно заседание на Комисията за качеството и за научно-изследователската продукция към Педагогическия факултет;
  - Доклад от председателя на Комисията за качеството и за научно-изследователската продукция към Педагогическия факултет относно становището на комисията за спазване на специфичните изисквания на Педагогическия факултет;
6. Списък на публикациите;
7. Копия на публикациите по дисертационния труд;
8. Дисертационен труд;
9. Автореферат;
10. Комплект документи на хартиен носител от т.1 до т.10 - 3 броя;
11. Комплект документи от т.1 до т.10 на електронен носител - 7 броя.

2. Кратки библиографични данни за кандидата

Гл.ас. Стоян Николов Димитров е роден на 28.09.1970 година. През 2001 година завършва ПУ „Паисий Хилендарски” и придобива квалификация бакалавър по „Педагогика на обучението по физическо възпитание”. През 2008 година той продължава академичното си образование и става магистър по „Педагогика на обучението пи физическо възпитание”. Образованието му в сферата на спорта, и конкретно – футбола, преминава през придобиването през 1998 година на треньорски лиценз по футбол УЕФА „С” лиценз. Три години по-късно, през 2001 година придобива УЕФА „В” лиценз. Това непрекъснато професионално развитие в сферата на футбола продължава и през 2013 година с придобиването на УЕФА

„А”лиценз.

Високото професионално ниво на образователна подготовка, което гл.ас. Стоян Николов Димитров притежава, се допълва и от завидния му спортно-състезателен опит, придобит и в качеството му на активен футболист през периода 1991 година - 1999 година, преминавайки през формациите на ФК „Спартак” Пловдив; ФК „Хебър” Пазарджик; ФК „Слънчев бряг” Несебър и ФК „Родопа” Смолян.

Преподавателската си дейност в ПУ „Паисий Хилендарски” той започва през 1999 година, като преминава през всички етапи на заемани длъжности - асистент, старши асистент, главен асистент.

Съчетава успешно преподавателската дейност в Университета с тази на треньор по футбол. Работата му като старши треньор по футбол в ДЮШ в различни клубове допринася за неговото развитие като треньор и специалист в сферата на груповите спортове - ФК „Ботев 2002” Пловдив; ФК „Свиленград 1921” Свиленград; ФК „Марица” Пловдив.

3. Актуалност на проблематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната тема на дисертацията и свързаните с нея етапни тези са актуални, както в информационно-интерпретиращ аспект, така и като динамична стратегия за верификация на основния проблем и неговата бъдеща апробация чрез избрана от автора обективна методология. Фактът, че във водещите футболни клубове в България има изградени традиции по отношение развитието на ДЮШ и тяхното изграждане като бъдещ арсенал за юношеския и мъжки футбол, доказва нуждата от изграждане и приложение на единна, научно и приложно обоснована методическа система за подготовка.

В представения от гл.ас. Стоян Николов Димитров автореферат са представени основните слабости в съществуващия в момента тренировъчен, кондиционен и възстановителен модел на подготовка на младите футболисти.

Много точно е изведена основната изследователска теза и задача - детайлното запознаване с възрастовите особености на подрастващите, които се занимават системно с футбол, в контекста на повишеното знание за „сензитивните периоди за развитие на двигателно-координационните

способности”.

Тезата е намерила своето верификационно развитие в конструкта:

„...двигателно-координационните способности могат да се развият целенасочено и ефективно с подходящи комплекси от упражнения, като се отчитат спецификата и динамиката на футболната игра”.

4. Познаване на проблема, неговото структуриране и експериментално решаване (методика на изследването)

Избраната методика на изследване е подчинена на изследователската теза. Тя е балансирана, динамична и включва четири основни групи методи: за теоретично изследване на първичната информация; за систематизиране на емпиричните данни; за апробационно планиране на диагностичната част от дисертацията; за статистически и качествен анализ и тълкуване на получените резултати. Това усилие на гл.ас. Стоян Николов Димитров позволява методите да изградят по естествен начин, достоверно и интерпретационно точно, дизайна на изследването, респективно - в така важните части на гл. II и гл. III.

5. Характеристика и етапна оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд има обем от 132 страници основен текст, структуриран и рубрикиран в 3 глави. В рамките на пълния обем от 140 страници са включени класифицираните литературни източници, 151 на брой на кирилица, латиница и от различни интернет сайтове. В приложението гл.ас. Стоян Николов Димитров мотивирано присъстват *„...периодизация на спортната подготовка”*; *„...структурата на тренировката”*; *„...варианти на примерна организация на тренировката”*; *„...методическата подготовка на 9-годишни футболисти”*, които са представени динамично в таблици от №3 до №22. Таблица №23 обединява всички теоретико-практически сведения и знания за *„сензитивните периоди за развитие на двигателно-координационните способности (физически качества) на подрастващите футболисти”*.

Във въведението към изследователската теза, отразено в съдържателната структура точно са посочени основните морфологически причини, подпомагащи системното приложение в тренировъчната практика на опорно-двигателни реагенти. Тяхното анализиране и включване в системната тренировъчна програма на подрастващите футболисти се извежда целенасочено като методически проблем.

Глава първа „Морфо-функционални особености на детския организъм” съдържа ретроспективен обзор на специализираната литература. В четири параграфа са разграничени по отношение на функционалния си аспект „морфо-функционалните особености на детския организъм”.

Разнообразието от изследвани величини - растеж, детерминиран възрастов период, фактори на растежа и развитието, акселерация и ретардация; физическо развитие, двигателно-координационни способности; скоростни способности, силови способности, способности за издръжливост - подкрепят емпиричния анализ и прецизират изследователската теза в подкрепа на твърдението „развитието на различните физически качества протича хетерохронно”. Създават се така необходимите условия от преследването на кумулативен ефект от целенасочена методическа работа, свързана с процеса на системна тренировка и извеждането на комплексен подход при осъществяването на двигателната дейност.

В параграф №4 се отделя място на системния анализ на категорията „физическа подготвеност на футболистите”. Акцентът е поставен върху развитието на двигателно-координационните способности на подрастващите футболисти в България, съобразен с традициите на провеждане на учебно-транировъчния процес във водещи футболни клубове и национални футболни доктрини (ФК „Аякс” в Холандия, както и в Германия, Англия и Белгия). На тази основа са отчетени правилно и в динамика дефицитите в съществуващата методика и са планирани компенсаторни действия в хода на развитие на изследователската концепция.

Глава втора „Хипотеза, цел, задачи, предмет и обект, методика и организация на изследването” извежда в динамична структура основанията за избор и формулиране на обекта, предмета, хипотезата и етапните цели и задачи. Експерименталното изследване е планирано поэтапно и осъществено през периода 2014 - 2019 година. Основният вид методи, които присъстват в подготвителния етап и засягат главно констатиращото изследване, улеснявайки проектирането на

експерименталната методика (като част от моделиращия експеримент), са „методите за оценка на физическото развитие на подрастващите футболисти”.

В потвърждение на следваната от автора изследователска теза и концепция са изведени в система основните, базови „антропометрични признаци”.

Всеки един от тях е съобразен с възрастовите особености на подрастващата група млади футболисти, стандартния начин за инструментално измерване, параметрите за възможни отклонения.

Като част от този експериментален модел са разработените и апробирани в условията на двата спортни клуба в град Пловдив ФК „Ботев” и ФК „Спартак” две тестови батерии, измерващи двигателно-координационните способности и спортно техническите умения на подрастващите футболисти.

Тези тестови батерии имат определящо значение по отношение на верификацията на обучаващата методика. Измерваните контролни нормативи са планирани и проведени в дванадесет на брой субтеста, всеки от които измерва динамичен показател. Избраната математическо-статистическа методика подпомага процеса на обработване на получените резултати, тяхното статистическо групиране и достоверно интерпретиране. В параграф №5 педагогическият експеримент е организиран на базата на едногодишен период на планиране, включващ два макроцикъла (есен/пролет). Редуцираните групи изследвани лица преминават през два модела на въздействие. По отношение на техниката на играта моделът диференцира следните качествени измервани величини - удари по топката с крак и глава, водене на топката, финтови движения, отнемане, смяна на посоката, странично хвърляне и техника на вратаря.

По отношение на физическата подготовка във всяка една тренировка са приложени упражнения, система от упражнения и игрови форми за развитие на координацията, бързината и отскокливостта. Използвана е извадка от 80 на брой деца на възраст 9-10 години, разделени в 2 контролни и 2 експериментални групи. Общият брой часове за всяка една целева група е 189.

Трета глава „Анализ на резултатите от изследването” е изцяло подчинена на интроспекция на двете групи корелационно свързани и проследявани в развитие величини: вариационната статистика на морфологичните признаци при 9-годишни футболисти от експериментална и контролна група в началото на експеримента. За да се изгради обективна представа за

възможните изменения и отклонения от морфологичните норми, е предвидено и измерване на морфологичните признаци и при 10-годишни футболисти.

Изследването на основните морфологични признаци, характеризиращи физическото развитие на 9-10-годишни млади футболисти от детско-юношески футболни школи, обучавани по експериментална и по стандартна методика, дава основание да се направят следните изводи:

1. Соматичните признаци в периода на естествен растеж и в началото на тренировките не показват статистически значими разлики в двете групи.
2. След целенасоченото усъвършенстване на двигателно-координационните и технико-тактическите способности настъпват значими различия в базовите морфологични признаци.
3. Различните тренировъчни режими се отразяват върху соматичния статус, което безспорно води и до различия в двигателните възможности. В таблици №11 и №12,...№32 са представени получените резултати от 9-годишни подрастващи футболисти на базата на вариационната статистика на двигателно-координационните им способности. Статистически значими различия при изследваните лица от Е.Г и К.Г. на базата на възрастовите им различия (9- и 10-годишна възраст) са отчетени при всичките 7 признака. Получените корелационни зависимости между редуцираните групи подрастващи футболисти в началото и в края на педагогическия експеримент по статистически убедителен начин показват ефективността на използваната апробационна методика в сравнение с традиционната такава.

Спортно-тренировъчната методика е развита във времето чрез включване на система от упражнения, свързани с техниката на боравене с топката („слалом”, „10 удара в стена от място”, „жонглиране”, „по 10 удара с десен и ляв крак”). Процентилните графики и таблици от №32 до №38 показват по достоверен статистически начин предимствата на предложената експериментална обучаваща методика.

Параграф №3 обединява всички получени експериментални резултати и статистически величини. Целта на подобен корелационен анализ е да се изведат и обосноват като системно научно доказателство стабилните структурни промени в резултат на оказаното въздействие. Корелационните отношения и зависимости са отразени таблично-динамично, а така също и в графично-символна форма (фиг.40 - фиг.51). Статистически значимите преходи между отделните бази данни, свързани с измерваните величини,

са достоверни и отразяват ефективността на експерименталната методика (факторният анализ от своя страна доказва със своите емпирични данни целесъобразността от приложението на подобен подход за спортна подготовка).

6. Приноси на разработката за теорията и практиката на спортната подготовка

Приносите могат да бъдат класифицирани в следните 4 групи:

А/ Теоретико-приложен принос - емпиричният анализ ориентира към избор на методика за спортна подготовка, която да обединява в едно националните традиции в това отношение и световния опит.

Б/ Практико-приложен принос - конструирана е и апробирана в практиката на спортната тренировка на подрастващи футболисти система от упражнения, които да оптимизират специализираната подготовка, като се постави акцент върху развитието на двигателно-координационните способности.

В/ Методологически принос - комбинирани са методи за емпиричен анализ с такива, които измерват видовете зависимости в статистиката. При наличието на толкова квалифицирани променливи не се изключва възможността между случайни величини да съществува зависимост, без тя да има строго изразен функционален характер. Статистическите величини са коректно представени и са уточнени статистически допустимите граници за анализ. Активното динамизиране на получените резултати улеснява провеждането на анализа и неговото обобщение.

Г/ Мултидисциплинарен характер - методика, която ефективно да оптимизира комплексната подготовка на подрастващи футболисти, с успех би се използвала и в други видове спорт, при които са налице, или доминират двигателно-координационните способности (хандбал, волейбол, баскетбол).

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите по темата на дисертационния труд са 3 на брой. Две от тях са публикувани в специализирано издание „Съвременни проблеми на физическото възпитание и спорт”. Третата публикация е в специализирано

издание „Проблеми на техническата подготовка в етапа на ранното обучение по футбол” под редакцията на Ст.Димитров. Публикациите отразяват спецификата на дисертационната теза, като я допълват в информационно-интерпретационен характер.

8. Лично участие на докторанта

Приемам, че текстът, представените резултати и изведените приноси са лично дело на гл.ас. Стоян Николов Димитров

9. Автореферат

Авторефератът е с обем от 43 страници, който се допълва от изводи, препоръки, приноси. Авторефератът отразява авторската концепция, детайлизира елементи от дизайна на изследването, дава тълкувание на експерименталните методи.

10. Критични бележки и препоръки

В глава първа биха могли да се обединят някои от етапните параграфи, и то при наличие на класифициращи групите признаци.

След първа глава, която е теоретико-интерпретационна, биха могли да се изведат някои от основните изводи.

11. Лични впечатления

Познавам гл.ас. Стоян Николов Димитров от позицията си на човек, който активно се е занимавал с футбол, който е бил футболен съдия в различните национални групи и който е понастоящем свързан с администриране на футбола, отговаряйки за съдиите в Югоизточна България. Гл.ас. Стоян Николов Димитров е спортист, който развива своя потенциал като преподавател, треньор и ментор на подрастващи млади футболисти.

12. Препоръки за използване на дисертационната разработка и приносните моменти в нея

Научната разработка и изведената методика за подготовка на подрастващи футболисти при успешна популяризация и адаптация могат да се използват и в други видове спорт.

13. Въпрос към докторанта

Кои други качества, свързани с порастващите футболисти, следва да бъдат анализирани и развивани, след като преминат 10-годишна възраст?

Заключение

Дисертационният труд, представен от гл.ас Стоян Николов Димитров, показва категорично познаване на научната проблематика и владене на необходимата култура за интерпретация на информацията от различните клонове на науката (психология, физиология, статистика). Смятам, че кандидатът отговаря на условията и реда за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по Закона за развитие на академичния състав в република България, ППЗРАС, Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски”. На базата на детайлния анализ на дисертационния труд, значимостта на авторските приноси и професионалната автобиография на кандидата, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен „доктор” на гл.ас. Стоян Николов Димитров.

05.08.2019 г.

Изготвил становището:

(доц.д-р Александър Линков)